

U 119/2022 rd

Statsrådets skrivelse till riksdagen om förslaget till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av ramdirektivet för vatten, grundvattendirektivet och direktivet om miljökvalitetsnormer

I enlighet med 96 § 2 mom. i grundlagen översänds till riksdagen Europeiska kommissionens förslag av den 26 oktober 2022 till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2000/60/EG om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område, direktiv 2006/118/EG om skydd för grundvatten mot föroreningar och försämring och direktiv 2008/105/EG om miljökvalitetsnormer inom vattenpolitikens område samt en promemoria om förslaget.

Helsingfors den 16 februari 2023

Miljö- och klimatminister Maria Ohisalo

Miljöråd Juhani Gustafsson

EUROPEISKA KOMMISSIONENS FÖRSLAG TILL EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV TILL RAMDIREKTIVET FÖR VATTEN, GRUNDVATTENDIREKTIVET OCH DIREKTIVET OM MILJÖKVALITETSNORMER**1 Bakgrund**

Europeiska kommissionen lade fram den 26 oktober 2022 ett förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv (COM(2022) 540 final och COM(2022) 540 final ANNEXES 1-6), vilka ska ändra Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område (nedan *vattenramdirektivet*), direktiv 2006/118/EG om skydd för grundvatten mot föroreningar och försämring (nedan *grundvattendirektivet*) och direktiv 2008/105/EG om miljökvalitetsnormer inom vattenpolitikens område (nedan *direktivet om miljökvalitetsnormer*). Förutom artiklar ska dessutom bilagor till ovan nämnda direktiv ändras. Kommissionens förslag har tagits fram i form av ett ändringsdirektiv, där ändringar av varje ovan nämnda EU-rättsakt föreslås i olika artiklar.

Bakom ändringsdirektivet ligger en kontroll av ändamålsenligheten som blev färdig 2019 och som gällde ovan nämnda vattenramdirektivet, grundvattendirektivet och direktivet om miljökvalitetsnormer. Som resultat av kontrollen konstaterades att den kemiska statusen i vatten i Europa inte har förbättrats tillräckligt. Av ytvatten i Europa har endast 38 procent en god kemisk status enligt rapporteringen av andra förvaltningsplaner för vatten. På motsvarande sätt har 75 procent av grundvatten en god kemisk status. Dessutom är syftet med handlingsplanen för nollförorening som ingår i den europeiska gröna given att övergripande stärka begränsning av utsläpp i Europa och därigenom att förbättra miljöns tillstånd. Handlingsplanens mål är att minska förorening av luft, vatten och mark till en nivå som inte längre anses vara skadlig för hälsa och naturens ekosystem och som respekterar gränserna för planetens resurser, och att därmed skapa en giftfri miljö. I fråga om vatten är syftet att uppfylla handlingsplanens mål bland annat genom att uppdatera förteckningar över ämnen som är problematiska för yt- och grundvatten, så att man kan skydda miljöns och människornas hälsa mot de allra farligaste ämnena, utgående från den mest aktuella vetenskapliga informationen.

Direktivet om miljökvalitetsnormer och vattenramdirektivet har ändrats genom Europaparlamentets och rådets direktiv (2013/39/EU) om ändring av direktiven 2000/60/EG och 2008/105/EG vad gäller prioriterade ämnen på vattenpolitikens område som antogs 2013. Vattenramdirektivet har tidigare ändrats genom kommissionens direktiv (2014/80/EU) om ändring av bilaga II till Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/118/EG om skydd för grundvatten mot föroreningar och försämring.

2 Förslagets syfte

De huvudsakliga syftena för kommissionens förslag är att bättre skydda människors hälsa och miljön i linje med strategin för biologisk mångfald och handlingsplanen för nollförorening som båda ingår i den europeiska gröna given. Dessutom är förslagets syfte att förbättra lagstiftningens ändamålsenlighet och minska den administrativa bördan, så att EU snabbare kan bemöta nya risker.

Förslagets mer detaljerade mål är bland annat att uppdatera direktivens förteckningar över skadliga ämnen både i fråga om grundvatten och ytvatten samt att kontrollera existerande miljökvalitetsnormer som gäller ytvatten, förbättra möjligheterna till uppföljning genom att införa metoder som kan användas till att konstatera vilka miljökonsekvenser blandningar av skadliga ämnen har och dessutom genom att bättre beakta säsongsvariationer i koncentrationerna av skadliga ämnen. Syftet är även att vid behov harmonisera miljökvalitetsnormer för ytvatten och grundvatten, ändra lagstiftningen i fråga så att den möjliggör beaktande av vetenskapliga rön samt snabbare reagerande på nya skadliga ämnen. Syftet med förslaget är också att förbättra tillgången till information som gäller vattenstatus, bidra till bättre användning av data och förbättra tillgången till och insynen i data så att man kan minska den administrativa bördan och harmonisera EU:s lagstiftning som gäller skadliga ämnen och kemikalier.

3 Förslagets huvudsakliga innehåll

3.1 Förslagets huvudsakliga innehåll

Ändringarna i artikel 1 i ändringsdirektivet gäller vattenramdirektivet som ska ändras i fråga om en del definitioner som gäller kemisk status, medlemsstaternas skyldighet att årligen rapportera om resultaten av övervakningen och ge bedömningar av vattenstatusen. Dessutom föreslås att skadliga ämnen som fastställs i nationellt förfarande ska överföras från definitionen av ekologisk status till definitionen av kemisk status i ytvatten. Vattenramdirektivet ska också ändras så att de bestämmelser som gäller förfarandet för definiering av miljökvalitetsnormer för ämnen som fastställs i nationellt förfarande, dvs. förorenande ämnen som är specifika för avrinningsområden, ska överföras till direktivet om miljökvalitetsnormer. I fråga om övervakning av vattenstatus möjliggör förslaget användning av nya metoder. Dessutom uppdateras vattenramdirektivet bland annat genom att ta bort de föråldrade artiklarna 16 och 17 som innehåller befogenheter för kommissionen att utfärda dotterdirektiv gällande kemisk status i ytvatten och grundvatten. I förslaget föreslås att överföring av vattenramdirektivets befogenhet uppdateras till att vara förenlig med Lissabonfördraget.

Ändringarna av artikel 2 i direktivet gäller grundvattendirektivet, och för den föreslås att vissa definitioner som gäller tröskelvärden och miljökvalitetsnormer för grundvatten ändras. Dessutom föreslås att det föreskrivs om ett obligatoriskt förfarande för en bevakningslista. Mängder ämnen på övervakningspunkter som hör till bevakningslistan bestäms enligt en beräkningsformel i direktivet och övervakningen av ämnen och kontroll av ämnen på bevakningslistan ska harmoniseras med det motsvarande förfarandet i direktivet om miljökvalitetsnormer. Dessutom föreslås att listor över skadliga ämnen i bilagor till grundvattendirektivet uppdateras genom att lägga till på dem nya ämnen och grupper av ämnen, såsom läkemedel och PFAS (per- och polyfluoralkylerade ämnen), och genom att fastställa EU-omfattande kvalitetsnormer för en del av dem.

Artikel 3 i direktivet innehåller ändringar av direktivet om miljökvalitetsnormer, enligt vilka övervakningen av bevakningslistan och kontroll av ämneslistan ska ändras. Dessutom ska miljökvalitetsnormer för befintliga ämnen ändras för 16 föreningar eller ämnen, och fyra ämnen tas bort från listan i bilaga I och överförs till avsnitt C i den nya bilagan II, och i fortsättningen samlas där även nationella harmoniserade miljökvalitetsnormer. Dessutom ska sammanlagt 25 nya ämnen eller gruppen ämnen läggas till på listan över ämnen i bilaga I i direktivet om miljökvalitetsnormer, och dessa ska omfatta växtskyddsmedel, industrikemikalier och läkemedel samt en metall.

3.2 Förslagets detaljerade innehåll

Ändringar som föreslås till vattenramdirektivet – artikel 1

Från vattenramdirektivet tas bort föråldrade befogenheter som gavs till kommissionen för utarbetande och utfärdande av lagstiftningsförslag för att förteckna och identifiera miljökvalitetsnormer för ytvattenförekomster och grundvattenförekomster. Dessutom ändras flera artiklar och bilagor med hänvisningar till dessa och de ersätts med hänvisningar till grundvattendirektivet och direktivet om miljökvalitetsnormer.

Det kombinerade tillvägagångssättet för punktkällor och diffusa källor som gäller vattenramdirektivet ska ändras för att uppdatera hänvisningarna till olika direktiv. Den bestämmelse som gäller tekniska anpassningar ändras så att det nuvarande föreskrivande förfarandet med kontroll ersätts med förfarandet med delegerade akter. Dessutom ersätts det nuvarande föreskrivande förfarandet med granskningsförfarandet som bland annat gäller fastställande av överförings- och behandlingsformer.

Genom den nya artikel 20a införs bestämmelser om förfarandet för antagande av delegerade akter i enlighet med Lissabonfördraget. Ändringen av artikel 21 om kommittéförfarande syftar till att ersätta hänvisningen till det tidigare ”beslutet om kommittéförfarande” med den nu gällande ”kommittéförfarandeförordningen”. Artikel 22 om upphävanden och övergångsbestämmelser ändras för att uppdatera hänvisningarna med hänsyn till de föreslagna ändringarna av relevanta bilagor till grundvattendirektivet och direktivet om miljökvalitetsnormer.

Ändringar som gäller klassificering av kemisk ytvattenstatus

Till vattenramdirektivet föreslås ändringar som gäller beaktandet av de skadliga ämnen som har valts i nationellt förfarande vid klassificering av vattenstatus. Definitionerna ska ändras så att definitionerna av ”god kemisk ytvattenstatus”, ”prioriterade ämnen” och ”miljökvalitetsnormer” uppdateras och definitionerna av ”prioriterade farliga ämnen” och ”förorenande ämnen som är specifika för avrinningsområden” införs. Dessutom ersätts genom de föreslagna ändringarna medbeslutandeförfarandet för antagande av miljökvalitetsnormer med delegerade akter samt utvidgas tillämpningsområdet för begreppet ”kemisk status” så att det även omfattar de ”förorenande ämnen som är specifika för avrinningsområden” som hittills ingått i definitionen av ”ekologisk status”. Dessutom beaktas genom ändringen eventuella framtida effektbaserade utlösande värden som en del av definitionen av ”miljökvalitetsnormer”. Enligt förslaget ska förorenande ämnen som är specifika för avrinningsområden inte längre omfattas av definitionen av ekologisk status och de ska integreras i definitionen av kemisk status i ytvatten i bilagor som gäller klassificering av vattenstatus. Både prioriterade ämnen och förorenande ämnen som är specifika för avrinningsområden bör övervakas när dessa ämnen släpps ut i vatten och också när de avsätts via luften. Dessutom ges kommissionen befogenhet att anta resultaten av interkalibreringsförfarandet genom delegerade akter i anknytning till bilaga V.

Miljömålen för kemisk status i ytvatten ändras så att de i fortsättningen även omfattas av uttrycklig skyldighet att gradvis minska föroreningar även från förorenande ämnen som är specifika för avrinningsområden, inte bara från prioriterade ämnen. Dessutom görs bilaga V, som gäller bedömning av status, tydligare genom att ta bort förorenande ämnen som är specifika för avrinningsområden från definitionerna av ekologisk status och inkludera dem i definitionen av kemisk status i ytvatten.

Bilaga X till vattenramdirektivet utgår, eftersom förteckningen i den ersätts med förteckningen över prioriterade ämnen i direktivet om miljökvalitetsnormer (del A i bilaga I).

Ändringar som gäller övervakning och rapportering

Enligt förslaget ska metoder för analys och övervakning av vattenstatusen ändras för att anpassa kommittéförfarandet till Lissabonfördraget genom att det tidigare ”föreskrivande förfarandet med kontroll” ersätts med det ”granskningsförfarande” som fastställs i artikel 21.

Dessutom införs i artikeln ett nytt bemyndigande för att göra det möjligt att anta genomförandeakter för att fastställa ytterligare detaljer om de nya skyldigheterna att göra övervakningsdata tillgängliga för Europeiska miljöbyrån (European Environment Agency, nedan EEA) och göra statusdata tillgängliga mer regelbundet, i enlighet med de nya punkterna 4 och 5. Dessa ändringar är helt förenliga med skyldigheterna i Europaparlamentets och rådets direktiv (2007/2/EG) om upprättande av en infrastruktur för rumslig information i Europeiska gemenskapen (Inspire). Övan nämnda direktiv förpliktar medlemsstaterna till att offentliggöra rumsliga datamängder, inklusive placering av miljöövervakningsanläggningar och utsläppsmätningar i anknytning till dem samt data om miljöövervakning. För att minska den administrativa bördan bör spridningen av uppgifter också effektiviseras ytterligare, i enlighet med EU:s digitala strategi, Europaparlamentets och rådets direktiv om öppna data och vidareutnyttjande av information från den offentliga sektorn (2019/1024/EU) och enligt angreppssättet ”ett ämne, en bedömning” i kommissionens meddelande *Kemikalier – strategi för hållbarhet och en giftfri miljö*.

Medlemsstaternas skyldighet att lämna in en lägesrapport om åtgärdsprogrammen utgår, eftersom den administrativa börda som den innebär anses vara oproportionerlig i förhållande till fördelarna när det gäller bättre kontroll och styrning av genomförandet. På motsvarande sätt utgår kommissionens skyldighet att rapportera till parlamentet om medlemsstaternas framsteg i åtgärderna.

Den föreslagna ändringen av vattenramdirektivet gör det möjligt för medlemsstaterna att använda nya övervakningstekniker, inklusive satellitdata och fjärranalysdata.

Andra föreslagna ändringar av vattenramdirektivet

Den skyldighet som gäller administrativ samordning inom avrinningsdistrikt preciseras så att behöriga myndigheter vid exceptionella omständigheter som orsakas av naturliga skäl eller force majeure, särskilt extrem översvämning, utdragen torka eller betydande föroreningsincidenter, är skyldiga att varna varandra och samarbeta för att minimera skadorna och hantera konsekvenserna.

Kommissionen föreslår att samarbete mellan medlemsstater ska stärkas och formaliseras i de frågor som inte kan behandlas på medlemsstatsnivå samt att kommissionens eventuella roll i dessa frågor görs tydligare.

Den orienterande förteckningen om de viktigaste skadliga ämnena (bilaga VIII) ska ändras genom att lägga till i den material som förekommer i blandningar såsom mikro- och nanoplaster samt mikroorganismer, gener eller genetiskt material som uttrycker förekomsten av mikroorganismer som är resistenta mot antimikrobiella medel.

Utövande av delegerade befogenheter

Genom förslaget preciseras bestämmelsen som gäller de befogenheter som kommissionen tilldelas enligt artikel 291 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) och som anknyter till fastställande av tekniska specifikationer och standardmetoder för analys och övervakning av vattenstatusen. Genom förslaget ökas kommissionens genomförandebefogen-

heter att fastställa de tekniska format som används för rapportering av övervaknings- och statusdata i granskningsförfarande enligt artikel 5 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 182/2011 (nedan *kommittéförordningen*). De värden som kommissionen tidigare har gett ut enligt bilaga V och som har fastställts i interkalibreringsförfarande för klassificeringarna i medlemsstaternas övervakningssystem antas i fortsättningen genom delegerade akter enligt artikel 290 i EUF-fördraget.

Ändringar som föreslås till vattenramdirektivet – artikel 2

Enligt förslaget ska direktivets titel ändras för att klargöra att detta direktiv endast gäller föroreningarna och inte den kvantitativa statusen för grundvattnet. Den bestämmelse som gäller förslagets syfte ska ändras genom att ta bort hänvisningen till vattenramdirektivet.

Tröskelvärden och kvalitetsnormer för grundvatten

Grundvattendirektivets definition av tröskelvärden för grundvatten ändras så att det förutom tröskelvärden som fastställs på medlemsstatsnivå även innehåller kvalitetsnormer som fastställs på EU-nivå. Dessutom införs hänvisningar till förfarande för fastställande av tröskelvärden enligt artiklar 3 och 8.

Till kriterier för bedömning av god kemisk grundvattenstatus läggs även till kvalitetsnormer som fastställs på EU-nivå och som ska beaktas vid bedömning av grundvattenstatus.

Förslag till ändringar som gäller övervakning och rapportering

Enligt förslaget ska rapporteringen av nationellt fastställda tröskelvärden för grundvatten uppdateras. Dessutom förpliktas medlemsstaterna till att informera Europeiska kemikaliemyndigheten om de tröskelvärden som de har fastställt 18 månader efter dagen för ikraftträdandet av direktivet. Dessutom föreskrivs det att ändringar av tröskelvärden för grundvatten som görs på EU-nivå eller att lägga till nya ämnen eller tröskelvärden på listan ska beaktas och genomföras nationellt. Enligt förslaget ska bestämmelsen om bedömning av kemisk grundvattenstatus ändras också i fråga om hänvisningar.

Till direktivet läggs till en bestämmelse, genom vilken en mekanism för en bevakningslista för grundvatten föreskrivs som obligatorisk på motsvarande sätt som det föreskrivs om ytvatten i direktivet om miljökvalitetsnormer. Ämnena på bevakningslistan fastställs för tre år åt gången. Kommissionen väljer i samarbete med Europeiska kemikaliemyndigheten och medlemsstaterna de ämnen som övervakas i grundvatten. Resultaten av övervakningen beaktas i en kontroll av ämnen i bilaga I i grundvattendirektivet och kvalitetsnormer för dem som genomförs vart sjätte år. I bestämmelsen ingår även Europeiska kemikaliemyndighetens skyldighet att offentliggöra vetenskapliga rapporter som gäller detta förfarande.

Till bilaga I, som gäller EU-omfattande kvalitetsnormer för förorenande ämnen i grundvatten, läggs till nya förorenande ämnen i grundvatten och kvalitetsnormer för dem. Nya kvalitetsnormer för grundvatten föreslås för vissa per- och polyfluoralkylerade ämnen (PFAS, summan av 24 namngivna ämnen), läkemedel samt icke-relevanta nedbrytningsprodukter av bekämpningsmedel (nrM). Bland läkemedel föreslås separata kvalitetsnormer för grundvatten för karbamazepin (psykofarmaka) och sulfametoxazol (antibiotika). Dessutom föreslås en miljökvalitetsnorm för grundvatten för summan av koncentrationen av aktiva substanser i läkemedel. Förutom dessa nya ämnen ska kvalitetsnormerna i bilaga 1 till det gällande grundvattendirektivet för nitrat samt växtskyddsmedel och deras relevanta nedbrytningsprodukter, som utgår från gällande lagstiftning på EU-nivå, fortsätta att vara i kraft.

Bilaga II, som gäller nationella kvalitetsnormer för förorenande ämnen i grundvatten, ändras genom att förutom tidigare ämnen även lägga till i listan primidon (läkemedel för epilepsi). Medlemsstaterna bör överväga fastställande av ett nationellt tröskelvärde för detta läkemedel. Dessutom klargörs mekanismen för fastställande av nationella tröskelvärden i delarna B och C i bilagan. Genom ändringen säkerställs också att medlemsstaterna i fortsättningen informerar Europeiska kemikaliemyndigheten om de tröskelvärden som de har fastställt, så att myndigheten kan göra denna information tillgänglig för allmänheten. Till bilaga II föreslås en ny del D med harmoniserade tröskelvärden för gruppen ämnen summan av trikloretalen och tetrakloretalen. I fortsättningen ska kommissionen kunna uppdatera listan i fråga genom en delegerad akt med stöd av Europeiska kemikaliemyndigheten.

Bilaga III och IV till grundvattendirektivet ska ändras genom att lägga till hänvisningar till kvalitetsnormer, som fastställs på EU-nivå, och som enligt förslaget ska utgöra en del av bedömning av god status och för vilka man även bör bedöma uppgående ändringar av koncentrationer.

Utövande av delegerade befogenheter

Det förfarande som iakttas vid delegering av behörighet för anpassning av innehållen i delar A och C i direktivets bilaga II samt i bilagor III och IV utifrån vetenskapliga och tekniska framsteg ska uppdateras genom att ersätta kommittéförfarandet med delegering av befogenhet enligt artikel 290 i EUF-fördraget. Kommissionen ska ges delegerade befogenheter att förteckna nya förorenande ämnen i grundvatten i bilaga I och att fastställa nya EU-omfattande kvalitetsnormer för dessa samt att i del B i bilaga II förteckna förorenande ämnen för vilka medlemsstaterna måste överväga att fastställa nationella tröskelvärden. Dessutom ges kommissionen delegerade befogenheter att anta kvalitetsnormer på EU-nivå också för sådana förorenade ämnen eller grupper av skadliga ämnen som har definierats som skadliga i nationellt förfarande. Dessa delegerade befogenheter ges tills vidare.

I likhet med vattenramdirektivet föreslår förslaget en ny artikel 8 a till grundvattendirektivet om förfarande enligt Lissabonfördraget som iakttas då delegerade akter antas samt ersätts artikel 9, som gäller det tidigare förfarande som har iakttagits då genomförandeakten har antagits, med en bestämmelse som gäller granskningsförfarandet enligt artikel 5 i kommittéförordningen.

Ändringar som föreslås till direktivet om miljökvalitetsnormer – artikel 3

Direktivets titel ändras för att klargöra att direktivet gäller förorening av ytvatten.

Skadliga ämnen och miljökvalitetsnormer

Enligt förslaget har målet varit att klargöra tidsfristen för att uppnå en god kemisk status i fråga om nya och reviderade miljökvalitetsnormer. Även skyldigheterna gällande övervakning av biota och långsiktiga trendbedömningar görs enklare genom att klargöra deras tillämpningsområde. Dessutom tas den bestämmelse som gäller medbeslutandeförfarande vid ändring av förteckningen över prioriterade ämnen bort.

I förslaget läggs till en hänvisning gällande harmonisering av EU:s kemikalielagstiftningen till EU:s läkemedelslagstiftning.

Bestämmelsen om bevakningslista ska ändras genom att förlänga översynsnyckeln för ämnen från två år till tre. Detta ger mer tid för att bearbeta data innan ämnena på bevakningslistan kontrolleras. Dessutom föreslås att övervakningsperioden för ämnen på bevakningslistan i fråga

förlängs från 12 månader till 24 månader, så att man bättre kan beakta bland annat säsongsbetonade variationer av koncentrationer (till exempel ändringar av koncentrationer av växtskyddsmedel och biocider vid olika årstider). I artikeln inkluderas skyldigheten att lägga till utvalda parametrar som beskriver mikroplaster och antimikrobiell resistens i den följande bevakningslistans ämneslista, emellertid med förutsättningen att övervaknings- och analysmetoder har fastställts för dessa.

Förslaget till ändring innehåller för medlemsstater skyldigheten att fastställa nationella miljökvalitetsnormer för så kallade förorenande ämnen som är specifika för avrinningsområden som ska ingå i den nya delen A i bilaga II till direktivet. Denna bilaga ska ersätta motsvarande skyldighet i bilaga V till vattenramdirektivet. Detta stöder även förslagets ändring, enligt vilken förorenande ämnen som är specifika för avrinningsområden ska göras till en del av bedömningen av ytvattenförekomsternas kemiska status och de tas bort från bedömningen av ekologisk status. Syftet med bestämmelsen är dessutom att säkerställa att EU-omfattande miljökvalitetsnormer prioriteras framför nationellt fastställda miljökvalitetsnormer. Till slut förpliktas medlemsstaterna att informera Europeiska kemikaliemyndigheten om förslag som gäller fastställande av miljökvalitetsnormer för skadliga ämnen.

Genom en ändring av artikel 5 i direktivet förenklas skyldigheten att rapporterna om inventering av utsläpp gällande förorenande ämnen och harmoniseras den med den övriga EU-lagstiftningen. Ändringen har en beröringspunkt med den pågående uppdateringen av EU:s E-PRTR-förordning (Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 166/2006 om upprättande av ett europeiskt register över utsläpp och överföringar av föroreningar och om ändring av rådets direktiv 91/689/EEG och 96/61/EG, s.k. E-PRTR-förordning). Dessutom inkluderas i artikeln en befogenhet att ge mer detaljerade bestämmelser om rapportering. Dessa ska fastställas i den kommande genomförandeakten. Enligt förslaget ska vattenförvaltningsplanerna endast rapportera om diffusa konsekvenser för förorenande ämnen.

I förslaget förenklas det sätt, enligt vilket medlemsstaterna kan rapportera om kemisk status för PBT-ämnen som förekommer i stor omfattning eller överallt separat från den allmänna kemiska statusen för ytvatten. Dessutom tillåter förslaget längre övervakningsfrekvens för en del specificerade ämnen. Utifrån artikeländringen förutsätts att medlemsstaterna genomför effektbaserad övervakning under två år i de vattenförekomster, där östrogenhormoner (E1, E2 och EE2) övervakas med traditionella övervakningsmetoder, så att man i framtiden kan utifrån resultaten även fastställa effektbaserade miljökvalitetsnormer.

Titeln i bilaga I ändras genom att ta bort det föråldrade begreppet ”andra förorenande ämnen”, eftersom det hänvisar till ämnen som omfattades av lagstiftningen innan miljökvalitetsnormerna godkändes. Dessutom finns det inte längre något behov av att göra skillnad mellan prioriterade ämnen och ”andra förorenande ämnen”. Del A i bilaga I, där ämnen och deras miljökvalitetsnormer räknas upp, ska uppdateras. Det föreslås att fyra ämnen tas bort från listan, för 16 ämnen ändras den befintliga miljökvalitetsnormen och dessutom läggs 25 nya ämnen eller grupper av ämnen till i förteckningen över prioriterade ämnen. De nya ämnena omfattar läkemedel, industrikemikalier, bekämpningsmedel och en metall. I bilagan i fråga specificeras även ämnen som är farliga, allmänt förekommande PBT-ämnen samt ämnen som förutsätter bedömning av långsiktiga trender för koncentrationer.

I regel skärper de föreslagna ändringarna miljökvalitetsnormerna för de prioriterade ämnen som finns på bilagan till det gällande direktivet. Endast miljökvalitetsnormer som har fastställts för växtskyddsmedel och som gäller biota (44 och 16) ska mildras. Dessutom ska miljökvalitetsnormen för tre växtskyddsmedel (34, 44 och 16) och två industrikemikalier (17 och 24) och som

gäller vatten mildras. I regel ska miljö kvalitetsnormer för biota (fisk) skärpas, men miljö kvalitetsnormen för två växtskyddsmedel (44 och 16) ska mildras.

De mest centrala ändringarna av miljö kvalitetsnormerna för ämnen i direktivets bilaga:

Enligt förslaget ska det gällande direktivets miljö kvalitetsnormer skärpas för sex ämnen (växtskyddsmedel, industrikemikalier samt nickel).

I fråga om vissa växtskyddsmedel samt dioxiner och dioxinlika föreningar, vissa industrikemikalier, kvicksilver och dess föreningar samt polyaromatiska kolväten gäller ändringarna skärpning av miljö kvalitetsnormen för biota eller sediment (TBT). Det föreslås att miljö kvalitetsnormen för två nuvarande växtskyddsmedel gällande biota ska mildras.

Av prioriterade ämnen i det gällande direktivet tas tre växtskyddsmedel och en industrikemikalie bort från förteckningen över prioriterade ämnen (bilaga 1), eftersom det anses att de inte längre utgör någon risk för vattenstatusen. Enligt förslaget ska dessa ämnen som ska tas bort från förteckningen och deras miljö kvalitetsnormer överföras till del C i det föreslagna nya direktivet om miljö kvalitetsnormer, där man i fortsättningen ämnar samla harmoniserade miljö kvalitetsnormer.

Enligt förslaget ska även 25 nya prioriterade ämnen eller grupper och deras miljö kvalitetsnormer läggas till i bilagan till direktivet om miljö kvalitetsnormer. Miljö kvalitetsnormer föreslås för elva enskilda växtskyddsmedel, triklosan, nikosulfuron, glyfosat samt neonikotinoid (acetamiprid, klotianidin, imidaklopid, tiaklopid och tiametoxam) och för pyretroider (bifentrin, deltametrin, esfenvalerat och permetrin) samt dessutom en egen miljö kvalitetsnorm för summan av koncentrationen av växtskyddsmedlens aktiva ämnen och nedbrytningsprodukter. I fråga om läkemedel föreslås en miljö kvalitetsnorm för makrolida antibiotika (azitromycin, klaritromycin och erytromycin), östrogena hormoner (17-alfa-etinylestradiol (EE2), 17-beta-estradiol (E2) och estron (E1), karbamazepin, diklofenak och ibuprofen. I fråga om industrikemikalier föreslås nya miljö kvalitetsnormer för summan av 24 separat uppräknade PFAS-föreningar samt för bisfenol A. Dessutom föreslås en miljö kvalitetsnorm för silver.

För nya prioriterade ämnen som anges i utkastet föreslås i regel miljö kvalitetsnormer för vattenhalten. Endast i fråga om bisfenol A och summan av PFAS-föreningar föreslås en miljö kvalitetsnorm för både vattenhalten och biota.

Till direktivet om miljö kvalitetsnormer läggs till en ny bilaga II, vars del A ska innehålla en förteckning över kategorier av förorenande ämnen som är specifika för avrinningsområden, för vilka medlemsstaterna ska överväga fastställande av miljö kvalitetsnormer, om dessa medför en risk för vattenstatusen. Del B ska innehålla ett förfarande för att utarbeta miljö kvalitetsnormer för förorenande ämnen som är specifika för avrinningsområden. Del C i bilagan ska innehålla ett register över miljö kvalitetsnormer för förorenande ämnen som är specifika för avrinningsområden. Enligt förslaget kan kommissionen genom en delegerad akt fastställa harmoniserade miljö kvalitetsnormer för vissa förorenande ämnen som är specifika för avrinningsområden, om detta skulle visa sig vara nödvändigt för att säkerställa ett tillräckligt och harmoniserat miljöskydd även för förorenande ämnen som ännu inte är av EU-omfattande betydelse. Dessa miljö kvalitetsnormer ska ingå i del C i bilaga II. De föreslagna fyra prioriterade ämnen, som ska tas bort från förteckningen över prioriterade ämnen, ska läggas till i denna del C i bilaga II. Dessa ämnen tas bort från förteckningen i bilaga I, eftersom de inte längre anses utgöra en risk av EU-omfattande betydelse.

Utövande av delegerade befogenheter

Enligt förslaget ska kommissionen tills vidare ges befogenhet att anta delegerade akter för översyn av bilaga I till direktivet i fråga om nya prioriterade ämnen och miljökvalitetsnormer som gäller dem vart sjätte år med stöd av Europeiska kemikaliemyndigheten. Dessutom föreslås att kommissionen ges befogenhet att anta delegerade akter för regelbunden översyn av förteckningen över förorenande ämnen som är specifika för avrinningsområden i del B i bilaga II. Detta ska ersätta 1.2.6 i ramdirektivet för vatten och bilaga VIII. Kommissionen ska ges befogenhet att anta delegerade akter också för att fastställa EU-omfattande miljökvalitetsnormer för förorenande ämnen som är specifika för avrinningsområden och för att lägga till dem i del C i bilaga II. Syftet med förslaget är även att klargöra Europeiska kemikaliemyndighetens centrala roll i att ta fram miljökvalitetsnormer i samarbete med medlemsstaterna och intressentgrupper samt dess skyldighet att offentliggöra vetenskapliga rapporter om potentiella ändringar som gäller dessa bilagor.

4 Förslagets rättsliga grund och förhållande till proportionalitets- och subsidiaritetsprincipen

Direktivförslagets rättsliga grund är artikel 192.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) (miljö). Europaparlamentet och rådet fattar beslut om förslaget i sedvanlig lagstiftningsordning. Rådet fattar beslut med kvalificerad majoritet.

Enligt statsrådets ståndpunkt är direktivförslagets rättsliga grund lämplig.

Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Kommissionen konstaterar om subsidiaritetsprincipen att samarbete mellan medlemsstaterna och åtgärder på EU-nivå är nödvändigt för att hantera föroreningar och andra gränsöverskridande effekter genom fastställande av harmoniserade normer och inrättande av harmoniserade system för datainsamling och datadelning. Enligt kommissionen skulle kostnaderna för att hantera föroreningar utan åtgärder på EU-nivå bli oöverstigliga, särskilt för nedströms belägna medlemsstater.

Kommissionen konstaterar att i 2019 års kontroll av ändamålsenligheten hos EU:s vattenlagstiftning bekräftades att ramdirektivet för vatten, grundvattendirektivet och direktivet om miljökvalitetsnormer har lett till nya eller förstärkta åtgärder för att hantera de gränsöverskridande belastningarna på vattenresurserna både nationellt och internationellt. Särskilt när det gäller skadliga ämnen skiljer lagstiftningen mellan ämnen som anses utgöra en risk på EU-nivå och ämnen som är av regional eller nationell betydelse och hanterar dem på olika sätt. Syftet med det förslag som har lämnats är att förbättra och harmonisera det sätt som medlemsstaterna använder för att hantera regionalt och nationellt betydande ämnen. När miljökvalitetsnormer fastställs på EU-nivå innebär det att EU inför gemensamma mål baserade på vetenskaplig grund för att uppnå nollföroreningsambitionen, men att medlemsstaterna ges frihet att själva besluta om det mest kostnadseffektiva sättet att uppnå målen med hänsyn till relevant källbaserad EU-lagstiftning.

Kommissionen konstaterar om proportionalitetsprincipen att enligt förslaget revideras de befintliga förteckningarna över förorenande ämnen i yt- och grundvatten och fastställs eller uppdateras miljökvalitetsnormer som medlemsstaterna ska uppfylla, men valet av specifika åtgärder överläts åt medlemsstaterna. Ur proportionalitetssynpunkt är det korrekt att överlåta valet av åtgärder till medlemsstaterna, och det är också ändamålsenligt, eftersom olika vattenförekomster inte utsätts för samma belastningar. Kommissionen konstaterar även att det har fastställts i konsekvensbedömningen av förslaget att de nya skadliga ämnen, som enligt förslaget ska läggas till i direktivet, medför risker på EU-nivå.

Statsrådet anser att åtgärder på EU-nivå ska anses nödvändiga för att förslagets mål ska kunna uppnås, och att medlemsstaterna inte ensamma kan uppnå de fastställda målen på ett tillräckligt sätt. I synnerhet kan målen uppnås bättre på EU-nivå på grund av gränsöverskridande konsekvenser. Statsrådet anser att förslaget inte överskrider det som är nödvändigt för att uppnå de fastställda föremålen, särskilt då man beaktar att riskerna gäller på EU-nivån. Statsrådet anser att förslaget följer subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen.

5 Förslagets konsekvenser

5.1 Kommissionens konsekvensbedömning

Det är svårt att fastställa de kostnader och i synnerhet de fördelar som ändringarna av direktivet medför, eftersom det anknyter till och stöder sig mot den övriga lagstiftningen och vissa EU-omfattande åtgärder. Dessutom beror kostnaderna på medlemsstaternas åtgärder som syftar på att uppnå de fastställda målen. När det gäller ytvatten förväntas betydande direkta kostnader genom att till exempel ibuprofen, glyfosat, PFAS och bisfenol A läggs till i förteckningen över prioriterade ämnen och genom att miljökvalitetsnormerna för polyaromatiska kolväten (PAH), kvicksilver och nickel ändras. Detta kommer sannolikt att orsaka produktutvecklingskostnader för industrin och kostnader för användarna för att ersätta dessa ämnen.

När det gäller grundvatten kommer sannolikt de mest betydande kostnaderna att uppstå till följd av att kvalitetsnormer införs för PFAS. Kostnaderna kan till exempel vara kopplade till begränsningar av användningen av bekämpningsmedel eller industrikemikalier. Det skulle också uppstå administrativa kostnader som beror på modernisering av informationssystem som behövs för överföring av elektroniska data. Kostnaderna kan emellertid inte hänföras enbart till detta initiativ, eftersom det oundvikligen samverkar och har synergier med många andra EU-strategier som gäller samma skadliga ämnen.

I konsekvensbedömningen undersökte kommissionen de tre grupperna av alternativ, dvs. alternativ som rör ytvatten, alternativ som rör grundvatten och övergripande alternativ. När det gäller ytvatten bedömdes effekterna av att lägga till en rad ämnen (läkemedel, bekämpningsmedel, industrikemikalier och metaller) till förteckningen över prioriterade ämnen och av att fastställa EU-omfattande miljökvalitetsnormer för dem. I bedömningen granskades effekterna av att ändra miljökvalitetsnormerna för flera befintliga prioriterade ämnen på grundval av nya vetenskapliga rön. För vissa andra prioriterade ämnen undersöktes effekterna av att stryka dem från förteckningen. När det gäller grundvatten granskades effekterna av att lägga till specifika ämnen eller grupper av ämnen i förteckningen. Dessa ämnen är PFAS, icke-relevanta metaboliter av bekämpningsmedel (nrMs) och läkemedel. Vad gäller dessa är en central fråga om ämnen också bör läggas till i bilaga I till grundvattendirektivet och föreslå att det antas kvalitetsnormer på EU-nivå eller alternativt lägga till ämnen till bilaga II till direktivet, varvid varje medlemsstat bör överväga den risk som ämnet medför och vid behov fastställa ett nationellt tröskelvärde. Till slut granskades i konsekvensbedömningen flera alternativ för att förbättra digitaliseringen, förenkla administrationen och förbättra riskhanteringen.

Kommissionen har inte tagit hänsyn i konsekvensbedömningen till de kostnader som uppstår för medlemsstaterna på grund av de åtgärder som genomförs för att minska koncentrationer av enskilda skadliga ämnen och på grund av genomförandet av regleringen. Dessutom har även många andra rättsakter effekter på minskningen av de skador som dessa ämnen medför.

5.2 Konsekvenser för lagstiftningen

Kommissionens förslag bör genomföras nationellt i första hand genom ändringar av statsrådets förordning om vattenvårdsförvaltningen (1040/2006) och statsrådets förordning om ämnen som är farliga och skadliga för vattenmiljön (1022/2006). Dessutom behöver åtminstone lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen (1299/2004) ändras.

Enligt en preliminär bedömning förutsätter den föreslagna ändringen av vattenramdirektivet, enligt vilken förorenande ämnen som är specifika för avrinningsområden ska överföras från bedömningen av ekologisk status till bedömningen av kemisk status, åtminstone en ändring av bilaga 1 till statsrådets förordning om vattenvårdsförvaltningen, där det föreskrivs om de definitioner som används för klassificeringen av ekologisk status i ytvatten. Dessutom behövs eventuellt en ändring av de bestämmelser som föreskrivs i 12 § och 13 § i förordningen och som gäller klassificering av ytvattnets ekologiska och kemiska status samt 8 § i lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen som gäller klassificering av vattnens status. De föreslagna ändringarna av grundvattendirektivet förutsätter ändringar åtminstone av förteckningen över grundvattenförorenande ämnen och deras miljö kvalitetsnormer i bilaga 7 i förordningen om vattenvårdsförvaltningen.

De föreslagna ändringarna av direktivet om miljö kvalitetsnormer förutsätter ändringar särskilt av de ämnesförteckningar som anges i bilaga 1 till förordningen om ämnen som är farliga och skadliga för vattenmiljön. Dessutom förutsätter förslaget ändringar av 9 § i som gäller kontrollfrekvens i förordningen i fråga.

5.3 Ekonomiska konsekvenser

Konsekvenser för statsfinanserna

De ändringar angående årlig rapportering av resultaten av övervakning av vatten samt den ekologiska och kemiska statusen av ytvatten samt den kvantitativa och kemiska statusen för grundvatten i stället för den tidigare sexårscykeln som föreslås till vattenramdirektivet medför en betydande ökning av arbetsmängden vid närings- trafik- och miljöcentralerna samt vid Finlands miljöcentral. Dessutom ska den föreslagna dataöverföringen via gränssnitt möjliggöras tekniskt, vilket förutsätter utveckling av informationssystemen.

Kommissionen har bedömt att de tilläggskostnader, som den årliga rapporteringen enligt förslaget medför, skulle variera beroende på medlemsstaten mellan cirka 30 000–100 000 euro per år. Dessutom skulle de skyldigheter om övervakning, som ökar på grund av nya skadliga ämnen på EU-nivå, öka de årliga övervakningskostnaderna med cirka 15 miljoner euro, dvs. cirka 330 000–550 000 euro per år i varje medlemsstat. I detta skede kan man inte lägga fram någon närmare beräkning, men kostnaderna för övervakning av både ytvatten och grundvatten kommer att öka betydligt och detta utgör en betydande kostnad i förhållande till de nuvarande kostnaderna för övervakningen av skadliga ämnen.

Skyldigheten enligt förslaget att göra insamlade övervakningsdata och uppgifter om vattenstatusen tillgängliga för allmänheten och för Europeiska miljöbyrån (EEA) minst en gång om året i maskinläsbart format skulle även medföra behov att ändra de befintliga informationssystemen. Att skapa sådana gränssnitt medför enligt preliminära beräkningar kostnader på cirka 500 000 euro och dessutom uppskattas att informationshantering och underhåll av gränssnittet medför årliga kostnader på cirka 100 000 euro.

Kommissionen föreslår i sitt förslag till ändring att interimsrapporteringen om genomförandet av åtgärder ska avskaffas. De frigjorda resurser som har använts till denna rapportering täcker

inte den resurs som behövs för den nya skyldigheten enligt förslaget att rapportera om vattenstatus och övervakningsdata.

I fråga om nya prioriterade ämnen kommer kostnader för övervakning av vatten att stiga. Läke-medelsanalyser, som föreslås för både ytvatten och nu även grundvatten, är numera dyra. Priset på ett enskilt prov varierar enligt antalet ämnen som inkluderas i det mellan cirka 750–1 200 euro.

Vad gäller grundvatten innebär det föreslagna nya förfarandet för en bevakningslista enligt förslaget till direktiv att endast en övervakningspunkt tas med i övervakningen av bevakningslistan. Detta innebär inte en stor ökning av kostnaderna för övervakning av grundvatten.

Konsekvenser för den kommunala ekonomin

Förslaget har inga direkta konsekvenser för den kommunala ekonomin. I Finland genomförs övervakning av yt- och grundvatten i enlighet med vattenramdirektivet av tillståndspliktiga verksamhetsutövare. Därför kommer den övervakning av nya ämnen som är skadliga för vattenmiljön och grundvatten som ingår i förslaget mycket sannolikt att öka verksamhetsutövarnas, såsom reningsverkens och vattenverkens, kostnader för övervakning. Dessutom kan kostnaderna för åtgärder som minskar dessa utsläpp indirekt även riktas till kommunernas finanser.

Konsekvenser för EU-budgeten och byråernas verksamhet

Ingripande i förorening och gränsöverskridande konsekvenser förutsätter åtgärder på EU-nivå genom att ta fram harmoniserade standarder och harmoniserade system för datainsamling och delning av data mellan medlemsstaterna. Det är också viktigt att öka transparens för uppgifter om kemikalier och göra det möjligt för kommissionen och dess byråer att använda uppgifter om kemikalier, särskilt för Europeiska miljöbyrån (EEA) och Europeiska kemikaliemyndigheten (ECHA).

Vetenskapligt stöd gällande skadliga ämnen i dessa direktiv tillhandahålls för närvarande på ett ganska osystematiskt sätt, men det grundar sig på en rad administrativa arrangemang med kommissionens gemensamma forskningscentrum JRC som granskas regelbundet. Vetenskapliga kommittén för hälso- och miljörisker och nya risker (SCHEER, Scientific Committee on Health, Environmental and Emerging Risks), som förvaltas av GD Hälsa och livsmedelssäkerhet, har lämnat ett stort antal vetenskapliga yttranden om skadliga ämnen. Detta möjliggör inte tillräckligt samordnade, systematiska och konsekventa förslag i lämplig tid. Enligt förslaget överförs dessa ansvarsområden till Europeiska kemikaliemyndigheten (ECHA), men för närvarande har den inget rättsligt mandat att utföra någon uppgift som har med ramdirektivet för vatten att göra.

Kommissionens förslag syftar till att rationalisera och förbättra den vetenskapliga processen genom att ersätta dessa icke-systematiska former av stöd med en gemensam ”kontaktpunkt” för allt vetenskapligt stöd, dvs. ECHA. I enlighet med strategin för hållbara kemikalier och modellen ”ett ämne, en bedömning” kommer ECHA också att ansvara för alla vetenskapliga aspekter av all annan kemikalielagstiftning.

Enligt förslaget ska EEA samla, behandla och lämna in uppgifter för beslutsfattande och genomförande. ECHA ska erbjuda vetenskapligt stöd, eftersom övergripande vetenskapliga rön inom kemikalieområdet har centraliserats. Enligt förslaget ska EEA ha tillgång till mer rationaliserade övervaknings- och statusdata. Båda byråerna ska ha en central ställning i det fortsatta

genomförandet av vattenlagstiftningen. Uppdaterade vetenskapliga rön möjliggör snabbare anpassning av lagstiftningen vad gäller nya skadliga ämnen samt bättre identifiering och prioritering av mer kostnadseffektiva åtgärder för att bekämpa förorening.

Totalt uppskattas paketet om nollföroreningar, dvs. ändringsdirektivet som gäller uppdatering av luftkvalitetsdirektivet, direktivet om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse och denna förteckning över skadliga ämnen i vatten, öka EEA:s, ECHA:s och kommissionens administrativa arbetsbörda med cirka 11 årsverken, dvs. de årliga personalkostnaderna skulle öka med cirka 5,319 miljoner euro. Den finansieringsandel som behövs för ECHA:s nya uppgifter enligt förslaget kompenseras fullt ut genom att sänka LIFE-budgeten.

5.4 Administrativa konsekvenser

Ändringarna påverkar planeringen av den nationella vatten vården bland annat då den påverkar bedömningen av kemisk status i ytvatten. Förorenande ämnen som är specifika för avrinningsområden, dvs. förorenande ämnen som har fastställts i nationellt förfarande, ska överföras från ekologisk klassificering av ytvatten till att omfattas av kemisk klassificering.

Vad gäller grundvatten ska de nya kvalitetsnormer som fastställs på EU-nivå i fortsättningen beaktas vid bedömningen av god kemisk status i grundvatten. Dessutom ska man utreda eventuell förekomst av läkemedlet primidon och vilken risk det utgör för grundvattnets kvalitet. Vid behov fastställs en nationell miljö kvalitetsnorm.

Skapandet av en elektronisk dataöverföringsmekanism enligt vattenramdirektivet och direktivet om miljö kvalitetsnormer och avskaffandet av interimsrapporteringen gällande vattenramdirektivets åtgärdsprogram skulle minska medlemsstaternas rapporteringsbörda. Andra rapporteringsskyldigheter ska förenklas och därmed säkerställs bättre förenlighet med andra rapporteringar.

Årlig elektronisk inlämning av övervakningsdata om vatten och vattenförekomstspecifika statusdata enligt förslaget till Europeiska miljöbyrån medför nationellt mer administrativt arbete både vid närings-, trafik- och miljöcentraler som genomför statusbedömningar samt vid Finlands miljöcentral som svarar för rapporteringen.

5.5 Miljö- och hälsokonsekvenser

Förslaget uppskattas ha en positiv inverkan på kvaliteten på yt- och grundvatten i Europa, och det medför miljö fördelar samt indirekt även sociala och ekonomiska fördelar. Med beaktande av det allmänna målet för EU:s vattenpolitik är förslaget centrala mål att öka skyddet av EU:s medborgare och naturliga ekosystem enligt strategin för biologisk mångfald och den nollföroreningsambition som ingår i europeiska gröna given. Kostnaderna för produktion av dricksvatten kan minskas genom tillgång till renare råvatten samt ett mindre behandlingsbehov.

De ändringar som direktivet innehåller är i linje med EU:s övriga vattenlagstiftning. I direktivet om avloppsvatten från tätbebyggelse, som gavs samtidigt som detta förslag, är mikroföroreningar en central utmaning. De bör alltid avlägsnas i reningsverk, vilket ökar hanteringskostnaderna, och alltid är det inte möjligt att avlägsna dem.

6 Förslagets förhållande till grundlagen samt grundläggande och mänskliga rättigheter

Målen för direktivens förslag till ändringar anknyter till det ansvar för miljön som föreskrivs i 20 § 1 mom. i grundlagen samt till det som föreskrivs i 20 § 2 mom. om att det allmänna ska verka för att alla tillförsäkras en sund miljö och att var och en har möjlighet att påverka beslut i frågor som gäller den egna livsmiljön. Det allmännas skyldighet omfattar bland annat skyldigheten att försöka minimera risker som miljön kan medföra för hälsan. De miljökvalitetsnormer som fastställs för både yt- och grundvatten genomför för sin del den grundläggande miljö rättigheten i fråga. Statsrådet anser att förslaget inte innehåller reglering som är betydande för andra skyldigheter som gäller grundläggande och mänskliga rättigheter.

7 Ålands behörighet

Enligt 18 § 10 punkten i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) hör ärenden som gäller natur- och miljö vård till landskapet Ålands lagstiftningsmakt.

Åland landskapsregering har den 31 januari 2023 gett ett utlåtande om förslaget till direktiv.

8 Behandling av förslaget i Europeiska unionens institutioner

Förslaget till direktiv har presenterats i rådets miljöarbetsgrupp den 11 november 2022. Den egentliga behandlingen torde börja under Sveriges ordförandeskap under det första halvåret 2023. Ännu finns ingen vetskap om Europaparlamentets behandlingsschema.

9 Nationell behandling av förslaget

Kommissionens förslag har presenterats i miljösektionen (EU23) den 9 november 2022. Ett utkast till statsrådets skrivelse har behandlats i skriftligt förfarande av miljösektionens tjänstemannasammansättning 31.1.–3.2.2023

Skrivelsen har beretts i samarbete i en gemensam beredningsgrupp för olika ministerier (JSM, SHM, JM och FM).

10 Statsrådets ståndpunkt

Statsrådet förhåller sig i princip positivt till kommissionens förslag att ändra vattenramdirektivet, grundvattendirektivet samt direktivet om miljö kvalitetsnormer som gäller kemisk status i ytvatten.

Statsrådet uppskattar särskilt förslaget till den ändring som möjliggör användning av nya och innovativa övervakningsmetoder vid övervakning av vattenstatusen. Sådana metoder kan bland annat vara fjärranalysdata och satellitdata som kan användas vid bedömning av ekologisk status, användning av passiva insamlare samt beaktande av olika skadliga ämnens kombinerade effekter vid bedömning av kemisk status. Statsrådet betonar att funktionen av fjärranalysmetoder ska säkerställas väl och att det i bakgrunden också i fortsättningen behövs genuina mätningar av vatten. Statsrådet anser att det är viktigt att man i det förfarande med bevakningslista som nu föreslås också för grundvatten beaktar befintliga motsvarande metoder i fråga om ytvatten och dricksvatten samt att uppdateringen av dessa olika förfaranden och ämnesförteckningar i anknytning till dem görs harmoniserat på EU-nivå.

Statsrådet ställer sig preliminärt kritiskt till förslaget om utarbetandet av övervakningsresultat och bedömning av vattenstatus och årlig elektronisk rapportering av dem. Denna ändring skulle ha en betydande inverkan på den administrativa bördan, på närings- trafik- och miljöcentralerna som ansvarar för utarbetandet av statusbedömningen och på Finlands miljöcentral som svarar

för informationssystemen. Det anses vara viktigt att myndigheter och medborgare har tillgång till uppdaterad övervakningsinformation om vatten för olika syften. Statsrådet anser att det föreslagna avskaffandet av interimsrapportering och harmonisering av rapportering av utsläpp i förordningen om portalen för industriutsläpp är en bra ändring och att dessa kan minska den administrativa bördan.

Statsrådet förespråkar uppnåendet av god kemisk status i grundvatten i enlighet med förslaget. Det är emellertid utmanande att planera och genomföra de åtgärder som enligt förslaget behövs för att få övervakningsinformation om ämnen som förorenar grundvatten och för att uppnå god status inom den föreslagna tidsplanen. Vad gäller grundvatten är den preliminära bedömningen att förslagets nya ämnen och de kvalitetsnormer som har fastställts för dem inte orsakar någon omfattande risk eller dålig status, men att det tar tid att samla in tillräcklig information. Dessutom är PFAS vad gäller föreslagna nya förorenande ämnen till sin karaktär mycket permanenta. Enligt preliminär bedömning kan de nya ämnen som har föreslagits för grundvatten och kvalitetsnormerna för dem tidigast beaktas i den bedömning av vattnens status som görs 2031 och utifrån vilken man utarbetar åtgärder till vattenförvaltningsplanen för 2034–2039 för att uppnå god status.

Statsrådet anser att det är utmanande att uppnå god kemisk status i ytvatten vad gäller nya ämnen som har lagts till, eftersom många av de föreslagna ämnena är permanenta till sin karaktär. I förhandlingarna bör syftet vara att i fråga om ändrade miljökvalitetsnormer och kvalitetsnormer för nya ämnen tydliggöra tidsfristen för att uppnå god status och tillämpningen av den flexibilitet som vattenramdirektivet möjliggör. Det är inte möjligt att genom nationella vattenförvaltningsåtgärder eller regleringsmedel som gäller vatten enbart förhindra inträngning av ämnen i miljön eller minska deras koncentrationer.

På global nivå är antimikrobiell resistens en av de största hälsohoten. Tills vidare är situationen i Finland exceptionellt bra, men statsrådet anser att det är viktigt i fortsättningen att enligt förslaget följa upp situationen genom förfarandet för en bevakningslista. Vad gäller de läkemedel som enligt förslaget ska läggas till i förteckningen över skadliga ämnen är det viktigt att antimikrobiella läkemedel tas med uttryckligen med tanke på antimikrobiell resistens. Statsrådet stöder enligt vad som ovan konstaterats förslaget om utredning av förekomsten av ämnen som orsakar antimikrobiell resistens och att de ska tas med i övervakningen av kemisk status i vatten.

Val av nya ämnen enligt förslaget och uppdatering av miljökvalitetsnormer som utgår från uppdaterade vetenskapliga rön angående förekomsten av ämnen i vattenmiljön samt deras effekter på miljön och människors hälsa är värda att understödjas och de är motiverade. Statsrådet konstaterar att tillägg eller borttagning av prioriterade ämnen och beslut om miljökvalitetsnormer för dem alltid ska utgå från tillräckligt omfattande och noggrant genomförd riskbedömning. I förhandlingarna bör målet vara att tydliggöra vilken process eller vilken nivå som definierar de aktiva ämnen i läkemedel som används vid bedömning av god kemisk status i grundvatten utgående från summan av aktiva ämnen för de föreslagna läkemedlen. Syftet i förhandlingarna bör vara att hitta klarhet angående kvalitetsnormer eller standarder för PFAS (24 föreningar) som föreslås för grund- och ytvatten, och för ett betydligt större tröskelvärde som föreslås i dricksvattendirektivet för motsvarande ämnen och som utgår från endast 20 föreningar, och hur anvisningar kan ges för tillämpningen av dessa olika värden eller hur de kan harmoniseras.

Statsrådet anser att förslagen om befogenhet att anta genomförandeakter som överförs till kommissionen är mestadels motiverade. Statsrådet anser även att förslagen om befogenhet att anta delegerade akter som överförs till kommissionen är motiverade, när de ersätter besluten om kommittéförfaranden i de nuvarande direktiven. De delegerade befogenheter angående tillägg av nya kvalitetsnormer för grundvatten samt nya prioriterade ämnen för ytvatten som ges till

kommissionen bör ännu preciseras, motiveras och vid behov begränsas i förhandlingarna. Dessutom har Finland som mål att säkerställa i förhandlingarna att särdrag som beror på naturförhållanden och nationella särdrag beaktas då delegerade akter antas.

Enligt kommissionens förslag ska de föreslagna delegerade akterna användas till att ändra delar av direktiv som i nuläget ändras genom ordinarie lagstiftningsförfarande, och därför är ändringen betydande. Dessutom förhåller sig statsrådet reserverat till förslaget att till kommissionen överföra befogenhet att genom en genomförandeakt fastställa de tekniska modeller enligt vilka medlemsstaterna ska rapportera om och offentliggöra övervaknings- och statusuppgifter till allmänheten. I förhandlingarna bör målet vara att begränsa överföringen av genomförandebefogenheter så att medlemsstaterna ska ha möjligheten att använda befintliga tekniska modeller och på förhand förbereda sig inför de eventuella ändringar som användningen av tekniska modeller medför i informationssystemen.